

NON MOTORE KLACHTEN EN VERSCHIJNSELEN BIJ PARKINSON

Jean-Michel Krul, neuroloog

tergooi

WAAR GAAN WE OVER SPREKEN ?

- .De premotore fase van de ziekte van Parkinson
- .De motore klachten en verschijnselen
- .De non motore klachten en verschijnselen**

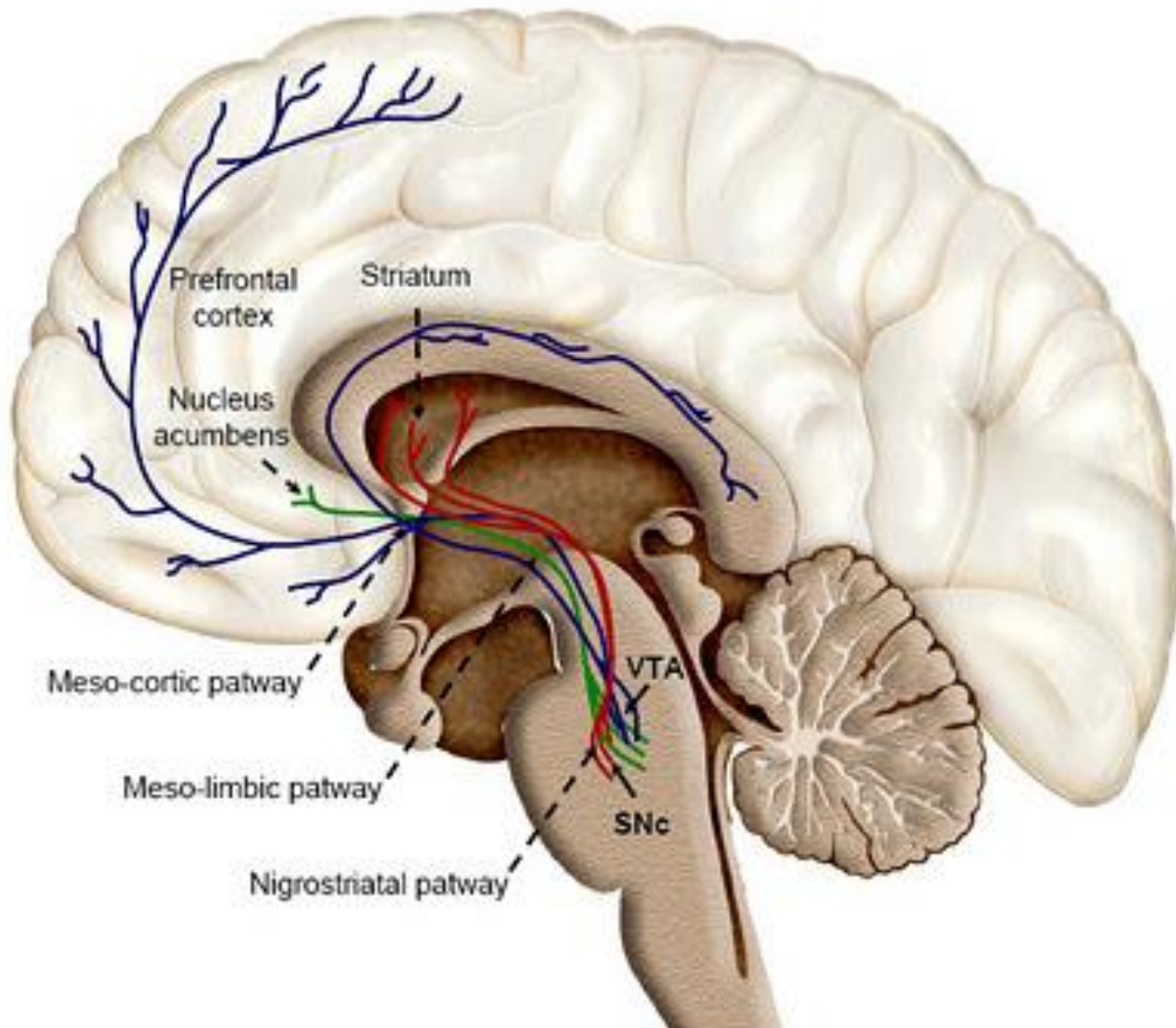

HET ONTSTAAN VAN DE ZIEKTE VAN PARKINSON

Bij de ziekte van Parkinson is er sprake van een vroegtijdige achteruitgang van bepaalde zenuwbanen in de hersenen

Het eiwit **Dopamine** speelt daarin een belangrijke rol in

DE PREMOTORE FASE

De afbraak van de Dopamine banen begint al zeker 5 jaar voordat de ziekte zich duidelijk manifesteert

We noemen dat de **premotore fase**

DE PREMOTORE FASE

symptomen

- . Obstipatie
- . Reukstoornissen
- . Stemmingsstoornissen
- . Slaapstoornissen
- . Lichte onhandigheid, tremor

DE MOTORE FASE: kernsymptomen

- . Rigiditeit / stijfheid
- . Algehele traagheid van de bewegingen
- . Tremor
- . Gestoorde houdingsreflexen

ANDERE MOTORE SYMPTOMEN

- . Maskergelaat
- . Speekselvloed
- . Problemen met schrijven
- . Moeite met lopen
- . Voorovergebogen houding
- . Automatische bewegingen gaan niet meer vanzelf

NON MOTORE SYMPTOMEN

- . Zijn voor de patient vaak lastiger dan de motore
- . Kunnen al in de premotore fase optreden
- . Zijn vaak lastig te behandelen
- . Kunnen versterkt worden door de gebruikte medicatie
- . Overheersen in het gevorderde stadium van de Ziekte van Parkinson

NON MOTORE SYMPTOMEN

- . Neuropsychiatrische verschijnselen
- . Slaapproblemen
- . Blaasfunctiestoornissen
- . Problemen van het maag /darm kanaal
- . Lage bloeddruk
- . Pijn en moeheid

NEUROPSYCHIATRISCHE VERSCIJNSELEN

- . Depressie
- . Geheugenproblemen en dementie
- . Hallucinaties
- . Dwangverschijnselen
- . Non motore off verschijnselen
- . (Lewy Body Dementie)

DEPRESSIE

- . Depressie kan een voorbode zijn
- . Somborheid en schuldgevoel overheersen
- . Weinig zelfmoord
- . Behandeling met antiparkinson medicatie
- . Daarnaast ook met klassieke antidepressiva

GEHEUGENPROBLEMEN EN DEMENTIE

- . Frequentie 30-40%
- . Parkinsonpatiënten hebben 5 x zoveel kans op dementie
- . Relatie met de leeftijd
- . Minder kans bij de tremor dominante vorm
- . Behandeling met Exelon

HALLUCINATIES

- . Visuele hallucinaties
- . Vaak pseudohallucinaties
- . Er is een relatie met beginnende geheugenstoornissen
- . Er is een relatie met antiparkinson medicatie
- . De hallucinaties worden niet altijd als vervelend ervaren
- . Behandeling met Exelonpleister / Clozapine

DWANGVERSCHIJNSELEN

- . De frequentie is ongeveer 6%
- . Relatie met de medicatie: Dopamine-agonisten
- . Gokken
- . Koopzucht
- . Hypersexualiteit

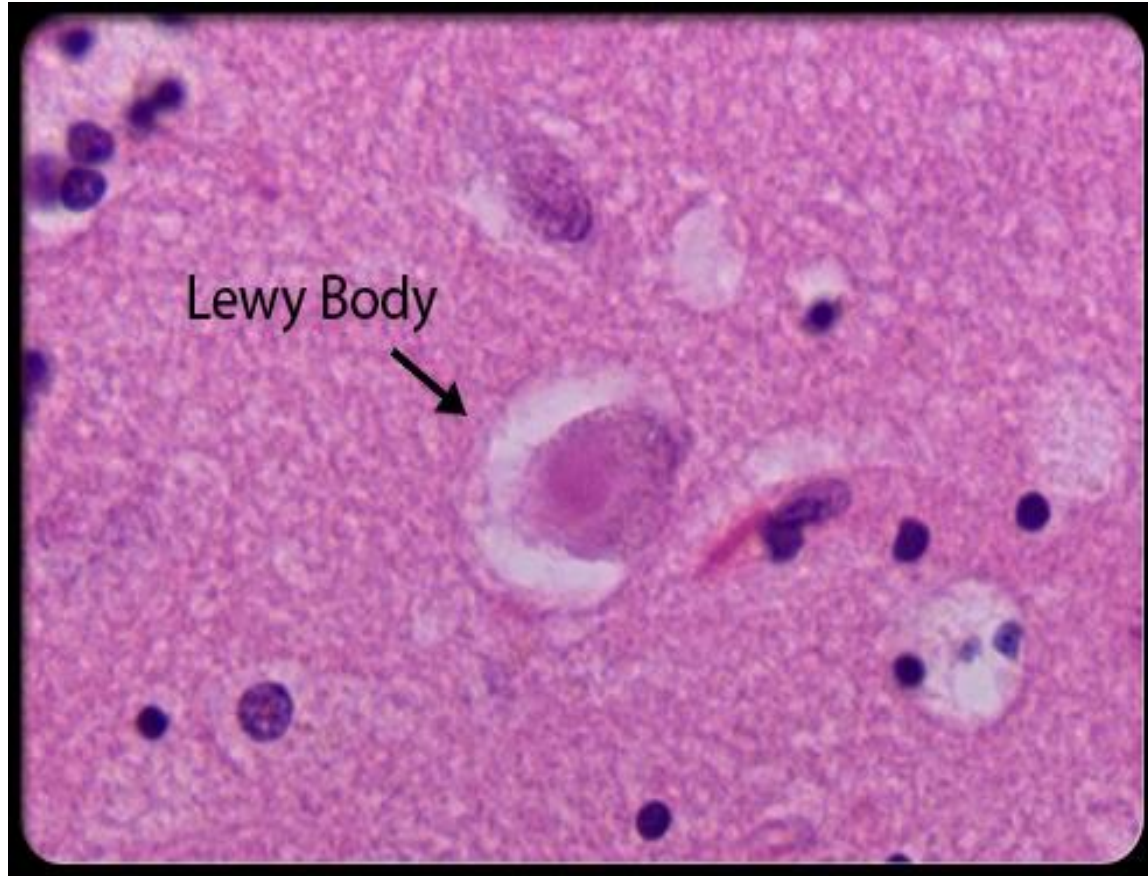
NON MOTORE OFF VERSCHIJNSELEN

- . Onstaan wanneer er een tekort is aan Levodopa
- . Kan ook gepaard gaan met freezing
- . Patienten klagen over een benauwd gevoel
- . De stemming kan ook volledig omslaan
- . Er kan ook sprake zijn van heftige angst / emoties
- . Sommige patienten kunnen suicidaal zijn
- . Als de medicatie weer werkt is het volledig voorbij
- . Kan een indicatie zijn voor Apomorfine/ Duodopa

LEWY BODY DEMENTIE

- . De patienten hebben kenmerken van de ziekte van Parkinson
- . Daarnaast ook een progressieve dementie
- . Kenmerkend zijn de hallucinaties in een vroeg stadium
- . De anti Parkinson medicatie heeft vaak minder effect
- . De diagnose is belangrijk voor het beleid
- . **Lewy bodies** zijn stukjes eiwit in de hersencellen, die je ook bij Parkinson vindt

SLAAPSTOORNISSEN

- . Restless legs
- . RBD: rapid eye movement sleep behaviour disorder
- . In- en doorslaapstoornissen
- . Slaperigheid overdag

RESTLESS LEGS

- . Rusteloze benen
- . Met name 's nachts
- . Als de medicatie uitgewerkt raakt
- . Redelijke reactie op Dopaminerge medicatie
- . Levodopa en Sifrol / Requip / Neupro

RBD

- . REM Sleep Behaviour Disorder (RBD)
- . Treedt tijdens de REM slaap op
- . Gaat gepaard met levendige dromen
- . Patient kan schoppen en slaan
- . Soms ook schreeuwen
- . Diagnose met slaaponderzoek
- . Behandeling met Clonazepam

IN- EN DOORSLAAPSTOORNISSEN

- . Parkinsonpatiënten slapen vaak snel in
- . Men wordt vaak vroeg wakker
- . Meestal doorslaapstoornissen
- . Stijfheid en frequent moeten plassen spelen een belangrijke rol
- . Pas op voor omkering dag / nacht ritme
- . Therapie: Melatonine, slaapmiddelen, Levodopa en agonisten

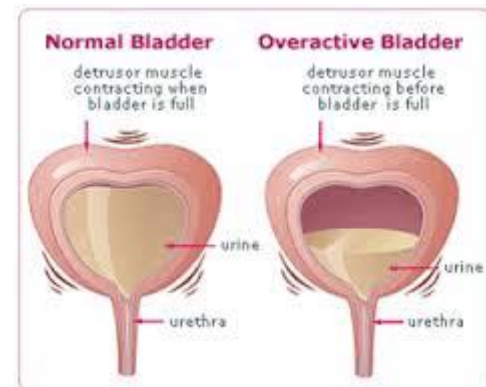
SLAPERIGHEID OVERDAG

- . 50 % van de patienten heeft hier last van
- . Het kan gevaarlijk zijn tijdens het rijden
- . Het is gerelateerd aan de ziekte
- . Het is gerelateerd aan het slechte slapen
- . Het is gerelateerd aan de medicatie: agonisten
- . Een goede slaaphygiene is van belang
- . Behandeling met Levodopa, Modafinil

BLAASFUNCTIESTOORNISSEN

- . Parkinsonpatiënten hebben een verhoogde drang om te plassen
- . Dit betreft 50% van de patiënten
- . De blaasspier is overactief
- . De klachten kunnen in de nacht erger zijn
- . Dit leidt tot slaapproblemen en incontinentie

MAAG / DARMPROBLEMEN

- . Speekselvloed
- . Slikstoornissen
- . Misselijkheid
- . Vertraagde maagontlediging
- . Obstipatie
- . Gewichtsverlies

SPEEKSELVLOED

- . Komt door te weinig slikken
- . Logopedie
- . Glycopyrroniumbromide drank
- . Botox injecties in de speekselklieren
- . Bestraling van de speekselklieren

SLIKSTOORNISSEN

- . 30% van de patienten kan hier last van hebben
- . Verslikken is mogelijk
- . Behandeling met antiparkinson medicatie
- . Logopedie

MISSELIJKHEID EN VERTRAAGDE MAAGONTLEDIGING

- . Misselijkheid komt van de Parkinson
- . Dopaminerge medicatie kan ook misselijkheid veroorzaken
- . Vertraagde maagontlediging wordt ook bij Parkinson gezien
- . Hierdoor kan de medicatie minder goed worden opgenomen
- . Behandeling met Domperidon. Overweeg Neupro, Apomorfine, Duodopa

OBSTIPATIE

- . Is het meest voorkomende maag/darm probleem bij Parkinson
- . Bij zeker 50% van de patienten
- . Relatie met de ernst van de ziekte
- . De beweeglijkheid van de darm is sterk verminderd
- . De doorlooptijd is verdubbeld
- . Veel drinken
- . Veel vezels
- . Kan een obsessie worden

VERMAGERING

- . Bekend fenomeen
- . Primair door de aandoening zelf
- . Vermagering ook door de motorische handicaps
- . Slecht / moeilijk slikken
- . Behandeling met leefregels, optimale instelling medicatie
gewicht monitoren, dietist, extra voeding
- . Pas op voor vitamine tekorten
- . Veel patiënten worden in verband hiermee door de
internist onderzocht

PROBLEMEN MET DE BLOEDDRUKREGULATIE

- . Parkinson patienten hebben moeite om hun bloeddruk op peil te houden
- . Dit komt door stoornissen in het vegetatieve zenuwstelsel
- . Met name bij snelle houdingsveranderingen kan de bloeddruk snel zakken
- . Parkinson patienten kunnen dan flauw vallen

PROBLEMEN MET DE BLOEDDRUKREGULATIE

- . Dit is een bekend probleem bij oudere patienten
- . De Parkinson medicatie kan een rol spelen
- . Ook andere medicatie kan van belang zijn
- . Bv: bloeddrukverlagende middelen, maar ook medicijnen om de aandrang om te plassen te verminderen

BEHANDELING VAN LAGE BLOEDDRUK

- . Afbouwen agonisten
- . Bloeddruk medicatie zo nodig verlagen
- . Veel drinken. Zoutcapsules, drop
- . Domperidon 3 dd 10 mg
- . Steunkousen
- . Florinef max 3 dd 0.1 mg

PIJN

- . Pijn komt veel bij Parkinson voor
- . De vraag is of de pijn het gevolg van de aandoening is of niet
- . Bekend is de **frozen shoulder**
- . Sommige vormen van pijn komen voor in de meest aangedane lichaamshelft
- . Het kan een pijn vanuit de hersenen zijn: **centrale pijn**
- . Behandeling met antiparkinson medicatie

MOEHEID

- . Bekende en veel voorkomende klacht
- . Komt ook door de ziekte zelf
- . Maar ontstaat ook als gevolg van de aandoening
- . Slecht slapen en omkering dag / nachtritme
- . Door de motore handicaps
- . Behandeling met leefregels en optimale instelling van de medicatie.

WAT U NIET MOET VERGETEN

- . Parkinson is een hersenziekte
- . Er zijn motore en non-motore verschijnselen
- . Patienten ondervinden vaak meer hinder van de non-motore verschijnselen
- . Deze klachten krijgen in de loop van de ziekte de overhand
- . De behandeling van non-motore klachten is mogelijk, maar blijft lastig

